

עין משפט
גד מצוה

מז:

הבן חייב פְּדוּת את עצמו. דהא לא זכה האב בפדיונו אלא חייב הבן לפדות עצמו ואע"ג דליכא חיובא באב וכן ממתי' דתנן נמגיירה מעוברת גשמתחררה מעוברת יו"ט^(כשר) ומימנה דצפ"ק דקדושין (דף כט.) יו"ט גמרינן ממלות הבן על האב דדרשינן תפדה תפדה אשה

שאין אחרים מִזוּוֹיִן לפדומה אינה מִזוּוֹיִה לפדות עצמה והי"ד האי בן שאין אחרים מִזוּוֹיִן לפדותו לא יהא חייב לפדות עצמו וי"ל דלא דמי האי בן לאשה דלא שייך בה גשום אב פדיון כלל אבל הכא אס היה לו אב ישראל היה חייב לפדותו: **ראשון** דנחלה לא וידעו לא בעינן.

מתוך פירוש הקונטרס משמע דמלשון לידה גמר וקשה דגדה [יש] פרק יואל דופן (דף מ.) (ברישי') מפרש דאין יושבין עליו ימי טומאה וימי טהרה משום דכתיב אשה כי תזריע וילדה זכר עד שתלד ממקום ימי שמורעת אבל מלשון לידה לא ימי אלא יש לפרש דגמר הכא לידה [לידה] מהתם ור"ס דהכא לטעמיה כדאמר בסמוך דמריז התם יואל דופן (שס) מתלד דיושבין עליו ימי טומאה וימי טהרה וא"ת דהתם קאמר דמודה ר"ס לענין קדשים שאינו קדוש דגמר מזכור דכתיב ביה פטר רחם ופריך וליגמר לידה לידה מהלם דמריזין יואל דופן מתלד שכן פשוט קדוש זכר במתנות ומשני מזכור אית לן למילף דנפישין שכן אמו בהמות קדשים פגול נותר וטמא והטמא הכא נמי נילף מזכור בהמה שכן זכור מזכור וי"ל דאיך נפשי שכן אדם מהלם ואינם קדושים ולא שייך בהם פגול נותר וטמא וזכור אדם דכהנה דכתיב ביה פטר רחם לא מצי ר"ס למילף ^ומזכור לנחלה דגזי זכור אדם דפטר רחם לא כתיב לידה: ויִלְדָּו לא בעינן. מימה כיון דדרשינן ^ז קרא בזכור א"כ בפרק יש נוחלין (כ"ג דף קס.) דדרשינן טומטוס שנקרע ונמלא זכר דאינו ממעט בחלק זכורה דאמר קרא וילדו לו בנים עד שיהא יואל בן משעת לידה והאי דאינו נוטל פי שנים דריש ^ח מוהיה הזכור עד שיהא בן משעת הווייה וכן צ"י מי שמת (שם דף קמג:) דרשינן בן שנולד לאחר מיתת אביו דאינו ממעט מחלק זכורה מדכתיב וילדו לו והאי דאינו נוטל פי שנים חיפוק ליה מוילדו לו כיון דמוקמינן ליה בזכור וי"ל דאי לאו דכתיבי יט תרי קראי הוה מוקמינן ליה דוקא בזכור ^טדאינו נוטל פי שנים דהיה מסתבר ללאוקמי טפי בזכור שלא יטול חלק בזכורה מלהעמידו בפשוט שלא ימעט בחלק זכורה מדע דיואלא דופן דליכא

תרי קראי דרשינן ליה לענין דאינו נוטל פי שנים ולא דרשינן ליה לומר דאינו ממעט: **בבבב** דדבר אחד הוי בבור. וא"ת מהאי טעמא גופיה ייז דהיואל דופן זכור לחמש סלעים ואע"ג דכתיב ביה פטר רחם כדאשכחן בסוף פ' שני (נעלי יט.) דמתן יואל דופן והבא אחריו ר' טרפון אומר שניהם ירעו עד שיסתאזו ומפרש בגמ' דמספקא ליה זכור לדבר אחד אי הוי זכור אי לאו ואע"ג דהתם נמי כתיב פטר רחם י"ל דקצרת ר"ש חלוקה מר' טרפון ואע"ג דהבא אחריו פשיט ליה טפי דהוי זכור ייז מר' טרפון מ"מ יואל דופן גרע ליה וממעט ליה מפטר רחם: והא

זכור לרחמים הוי זכור לכהן אבל ראשון אע"ג דזכור לדבר אחד הוא דהא הוי זכור לוולדות ולזכרים אפ"ה לא הוי זכור דכפטר רחם תלך רחמנא: מתני'

יש בכור פרק שמיני בכורות

בן חלל כישראל דמי וחייב בזכורה: **לאחר שלשים.** יי ישנו במזלות פדייה דכתיב (במדבר יח) ופדויו מזבן חדש: **שהרי זכה אביו בפדיונו.** דאי נמי יהיב (ליה) האב הוה מפריש ליה ושקיל ליה לנפשיה דהא כהן הוא וכיון דזכה האב בפדיונו מורישו לבנו עס שאר נכסיו: לא

וזכה האב. דהא לא אחייב אב מעולם אלא יי בן נתחייב לאחר מיתת אביו ואחייב יי ליה למיתביה לכהן אחר: **דאמר לוי.** האי חלל לכהן אחינא מכח גברא כהן דלא מצינא אישתעווי דינא בהדיה שאס היה אביו פודה אותו היה נוטל הפדיון לעצמו: **נגסיירה מעוברת.** ולא ילדה עדיון מעולם אותו וולד זכור לכהן: **אמאי לימא ליה אחינא מכח גברא.** דלא מצינא דינא: **דלוי ליה חיים.** לגזי ישראל לית ליה שום יחס ואין זה בא מכחו דקטנן שנולד דמי: לא נלכא. ממתי' דקמני אינו זכור לנחלה אלא ^ו מההוא שבא אחריו אלא^ז אינה לא שקיל מידי דגנו הראשון אומר לו לא בן ראשון אתה וכן בנו האחרון אומר לו ^ז ו: **והכי קאמר זכור לכהן.** דהאי ספק ממנה נפשך ^ח דהאי פטר רחם הוא וחייב לפדות את עצמו והבא אחריו (מצני) השני אינו זכור לנחלה דלמרינן ליה אחיו אותו ספק בן אביו הוא ואמה איך זכור: ולכסנו הרשאה זה לזו. הספק והבא אחריו יכתוב אחד הרשאה לחבירו על חלקו וילך ויתבע יואל זה הזכורה ממנה נפשך אס אינו זכור תנו לי בשביל עצמי ואס אחי זכור תנו לי בשביל אחי דהא או הספק או הבא אחריו יי זכור: **ויי סימא מטני' שלא בהרשאה.** מייירי והכי קאמר אס כל כתבו ^ט הרשאות ואי כאן זכור לנחלה: **הא מוקמינן ליה לקמן דבהרשאה קמיירי.** ^י דלמרן [ממ:] אמר שמואל צבא בהרשאה אלא ודאי הרשאה לא מהניא כלל הכא: **מסייע ליה לרבי ינאי דאמר הוכרו ולכסוף נתרעבו** וכן נשים של שני אנשים נתרעבו. כגון שתי נשים של שני אנשים שהוכרו וולדותיהן ואחר כך נתעברו ועבשיו כשהן צאין כולן לירש דוחין אותן אחיהם דלכל אחד אמרינן לאו אחינו אתה: **כותבין הרשאה זה לזו.** האחד לחבירו על חלקו צנכסי אביו ובעל ההרשאה בא אליו יורשי שני האבות ואומר לכל אחד אס אחיכם אני תנו לי ואס זה אחיכם תנו לי חלקו וכן לבני השני. אבל לא הוכרו מעולם אין כותבין דלא היתה להם זכיה מעולם צנכסי ^י[אביון ומתני' נמי דכלא הוכרו מעולם דמעולם לא נודע איזה זכור ולא זכה אחד מהם בזמנת זכורה. הא דרבי ינאי צב"י צ"ש נוחלין (דף קס.): **בבבב** **שפיה** עור הולד ממז: **גגינים.** גוונים:

יט וחגנים. לאו וולד נינהו. וטעמא מפרש במס' נדה בהמפלת חתיכה (דף כג:) שלא נאמרה בהן יצירה כלגזי אדם: **ליום ארבעים.** שנמעברה דמיא בעלמא הוא עד דמטי למחר דמי' יום הוי יצירת הוולד: **יואל דופן והבא אחריו.** דרך רחם שניהן אינן זכור וטעמא מפרש בגמרא: **גבב' וילדו לו יי צעינן.** דרך לידה: **זכור לדבר אחד.** כגון זה שהוא זכור לרחמים ואינו זכור לוולדות דהא היה לו וולד ייז זכר קודם לו: **לטעמיה דאמר.** במס' נדה פ' יואל דופן (מ.) ואס נקבה תלדי^א לרבות יואל דופן דהוי לידה מעליא ויושבת עליו ימי טומאה וטהרה הלכך גבי וילדו לו נמי לידה מעליא חשיב ליה דגמרינן מהתם: **זכור לדבר אחד.** כגון שני דהוי זכור לרחמים הוי זכור לכהן אבל ראשון אע"ג דזכור לדבר אחד הוא דהא הוי זכור לוולדות ולזכרים אפ"ה לא הוי זכור דכפטר רחם תלך רחמנא: מתני'

מסורת הש"ס

(א) [נתקן מט.י.] (ב) כ"צ קמא, (ג) [נעלי יט.] (ד) ונדה ט. וזכר לקמן מ.ו.] (ה) כ"א אבל צ"ק, (ו) הכי וזי"ק והדי"א צ"ק, (ז) צ"ק, (ח) וויקרא יב., (ט) כ"י ומימה צ"ק, י) כ"א בני מזלות הבן צ"ק, (י) צ"ק מ"ו, (ל) לנכור צ"ק, (מ) [שם קטו.], (נ) טפי ללאוקמי בזכור צ"ק.

תורה אור השלם

- בי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנאה וילדו לו בנים האהובה והשנאה ויהיו הבן הבכור לשנאה: דברים כא טו קריש' לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה ליה הוא: שמות יג ב
- בי את הבכר בן השנאה יכיר לטת לו פי שנים ככל אשר ימצא: כי הוא ראשית אביו לו משפט הבכר:
- דברים כא יז ואם נקבה תלד וטמאה בשבעים בנהרטה ויששים יום ויששת ימים תשב על דמי נקבה: ויקרא יב ה

הנהגות הב"ח

(א) גב' לא זכה אביו בפדיונו: (ב) שם דלית ליה חיים איחמר לר"ש בן יאשיאל: (ג) רש"י ד"ה לא נכרכא ובי' אלא להחרא שבא אחיו אבל איסו לא שקיל מידי דבני הראשון אומרים לו לא בן ראשון אתה וכן בני בני האחרון אומרים לו לא ממז'רין אתה אמה הס"ד: (ד) ר"ה ובי' קאמר רבי' ממי' דהא פטרי: (ה) ד"ה ובי' מימא ובי' לא כתבו הראשון אין: (ו) ד"ה הא מוקמינן למר שמואל:

שיטה מקובצת

אל אין הבן חייב: ט בפדיונו רבה: ט לפדות את עצמו: יז חיים אתמר אמר רבי שמעון בן יאשינא: ט לפדות את עצמו: יז חיות ובסוף נתרעבו נמחק: יז שלשים נשולד: יז אלא הבן נתחייב: יז חיות ליה נמחק: יז לו לא בני אתה: יז חיות לו נמחק: יז אחיו הוי בכור: יז מהי"ד דגים וחובטים יז לו משמע דרך לידה בעינן: יז חיות זכר נמחק: יז נמחבת בכור לכהן ותימה: יז גמרינן מכל מצות על האב דרשינן תפדה: יז מפקום שחיא מורעת אבל: יז לא גמר: יז דדרשינן הא קרא: יז שיהא בכור משעת: יז דכתיבי הני קראי הוה: יז בבכור לומר דאינו: יז גופיה יהא יוצא דופן: יז בכור מלך טרפון: